

De boerenzwaluw

De meeste zwaluwsoorten zijn sterk met de mens verbonden. Ook de boerenzwaluw is een echte cultuurvolger die vooral rond boerderijen broedt. Door veranderingen in de bedrijfsvoering bij veel boerderijen is het aantal boerenzwaluwen in West-Europa teruggelopen.

Uit een enquête onder boeren is gebleken dat tegenwoordig op zo'n 28% van de boerenbedrijven boerenzwaluwen leven, tegen een ruime 60% tien jaar eerder. De soort staat inmiddels op de rode lijst. In dit infoblad lees je wat je kunt bijdragen aan het behoud van deze prachtige zomergast.

Herkenning

De boerenzwaluw heeft een opvallende vlucht waarbij deze bijna als een mes door het luchtruim scheert. Opvallend zijn de lange staartpenen. De staart heeft een grote wigvorm. Met hun donker glanzende verenpak, de roomwitte buik, de roodbruine keel en voorhoofd is deze soort gemakkelijk te herkennen. De zang is een als 'gezellig' omschreven gekwetter, met prachtige trillers. Andere bekende zwaluwsoorten die in of nabij huizen broeden zijn de huiszwaluw en de gierzwaluw.

Leefwijze

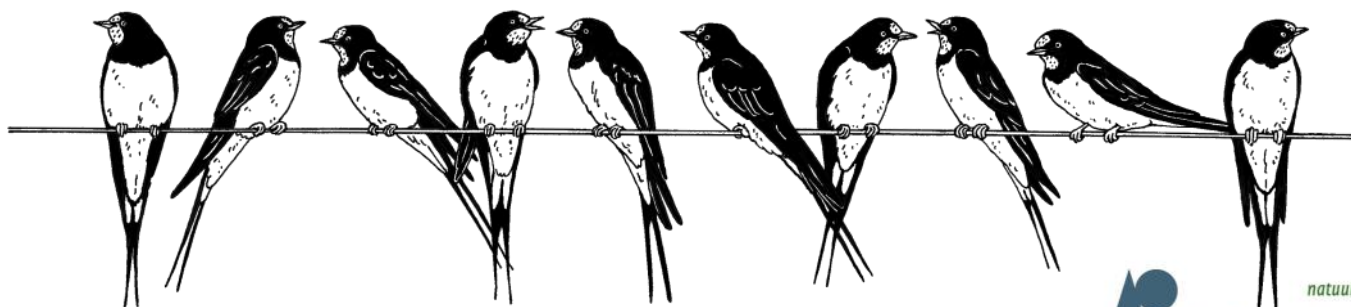
Boerenzwaluwen zijn net als de andere zwaluwsoorten zomergasten die tussen april en oktober in ons land verblijven. De winter wordt in Afrika doorgebracht.

Boerenzwaluwen die de barre tocht van 9000 kilometer heen en weer terug hebben overleefd, keren jaar na jaar op dezelfde broedplaats terug. Meestal wordt het oude nest hersteld en opnieuw door het zwaluwpaar in gebruik genomen; dat spaart tijd en energie! Volgens een ruwe schatting broeden er in Nederland zo'n 100.000 tot 200.000 paren. Jaarlijks maken ze 2-3 legfels, ieder legfel met 4-5 eieren. Het nest is een schotelvorming open kommetje van aarde, vermengd met speeksel en strotjes.

Boerenzwaluw op prikkeldraad

De boerenzwaluw broedt in open stallen en schuren en onder brede dak-overstekken, onder bruggen en incidenteel ook op andere beschutte plaatsen. Als echte insecteneter heeft hij het liefst vee in de buurt, vanwege de vele vliegen. Ook komt de boerenzwaluw veel voor in de omgeving van water omdat daar ook veel insecten zoals muggen zijn te vinden.

Op jacht naar insecten vliegen boerenzwaluwen met pijl-snelle wendingen door de lucht. Hun brede bek gebruiken ze daarbij als vangnet. Er moeten enorme hoeveelheden insecten gevangen worden. Een koppeltje boerenzwaluwen met gemiddeld 2 tot 3 nestjes van 5 jongen per jaar moet een miljoen insecten vangen om aan de voedselbehoefte te voldoen. Hier kan geen enkele andere insectenbestrijder tegenop!

Bescherming

Uit de levenswijze van de boerenzwaluw valt ook af te leiden wat zij nodig hebben om hun jongen groot te brengen:

- geschikte en toegankelijke nestgelegenheid;
- rust (geen verstoring);
- voldoende voedsel.

Bescherming moet dus op alle drie deze onderdelen gericht zijn.

Nestje boerenzwaluw

Nestgelegenheid

- Sluit schuren niet geheel af, maar laat bijvoorbeeld een bovendeur open staan, of zorg voor een permanent open raam (benodigde minimale opening is 30 cm breed en 10-15 cm hoog);
- Spaar oude nesten, deze kunnen weer opnieuw worden gebruikt;
- Hang kunstnesten op. Belangrijk is dat de boerenzwaluw-nestkommetjes geplaatst worden in open schuren, onder een fors bemeten dak-oversteek of onder balkons;
- Plaats een kunstnest zo hoog mogelijk van de grond (katten!) in een donker hoekje, beschut tegen tocht en vocht. Boerenzwaluwen zijn echter nogal eigen-

wijs en laten zich niet zo snel tot broeden verleiden met een kunstnest. Als er in de omgeving voldoende klei en insecten voorhanden zijn dan is de kans groot dat de zwaluwen er zelf enkele nesten bij bouwen;

- In plaats van kunstnesten kun je ook steunpunten aanbrengen, bijvoorbeeld een latje of twee spijkers;
- Voor de bouw van hun nest in het voorjaar hebben ze modder nodig. Verhard daarom niet de hele tuin of zorg voor modderplaatsen, zodat ze ook bij droge periodes materiaal kunnen vinden om hun nest te bouwen.

Rust

Als er sprake is van overlast door uitwerpselen, verwijder de nesten dan niet! Dat is niet alleen volstrekt illegaal, maar ook beslist niet nodig. Beter is het een plankje van ongeveer 0,5 meter of meer onder de nesten aan te brengen of de spullen die eronder staan af te dekken.

Voedselaanbod

Trek insecten aan door een gevarieerde omgeving te creëren met voldoende bloemen, een niet al te steriel gazon, ruigtehoekjes, een bloeiende akker-rand een modderplaats of bijvoorbeeld een poel. Die laatste kan ook voorzien in modder voor de bouw van de nesten. Bomen en struiken kunnen eveneens insecten aantrekken.

Foto's: Brabants Landschap (tenzij anders vermeld)
Tekeningen: Egbert Koopmans, 's-Hertogenbosch
Datum: 1 januari 2016

Colofon

Coördinatiepunt Landschapsbeheer

Postbus 80
5076 ZH Haaren
Coördinatiepunt Landschapsbeheer
T 0411 - 66 40 10
Algemeen
T 0411 - 62 27 75
info@brabantslandschap.nl
www.brabantslandschap.nl

